

час, коли душогуби щось інше робили, — „може, спочивали“, натякав учений експерт: розумійте, мовляв.. Правда, од такої „експертизи“ після наукових докладів професорів Павлова та Кадьяна нічого не лишилося, окрім піни кількох виразних натяків. Ще більший скандал трапився під час психіатричної експертизи, коли виступив ритуальний учений, проф. Сикорський. „Балананина хворого“ — таке вражіння зробила ця „експертиза“ на присутніх, так охрестили її в пресі, навіть приязній до цього вченого.. Найгірше або найкраще те, що він, виступаючи „божевільним свідком“, навіть не завдав собі праці підготуватися до цієї ролі й познайомитися з справою і виявив повне нецтво в ритуальних справах, плутанину й гармидер у голові. І коли після Сикорського устами проф. Бехтерева та Карпинського заговорила справжня наука, то од тієї „експертизи“ не лишилося навіть натяків: ритуаліст-свідок утік сорому набравшись. Але найвищого ступіння скандал дійшов під час богословської експертизи, коли виступив патер Пранайтис, виписаний аж з Ташкента, щоб довести кривавий ритуал у євреїв.

Цей „тихий та тверезий, богобоязливий“ патер забув, що він говорить перед гласним судом ХХ ст., а не перед святою інквізицією темного середньовіччя. „Кров біла як молоко“, „всі євреї в Африці мають чиряки на ногах“, „треба вірити в надприродне“ „треба мучити, щоб правди дізнатися“ і такі інші новини з часів св. інквізиції патер Пранайтис проказував ще з досить великим апломбом. Але як дійшло до справи, то де й апломб той дівся. Патер Пранайтис виявив себе таким неуком, так часто відповідав „не знаю“ на питання про те, що, як експерт, мусів знати — що мимоволі доводив на власній особі правду своїх слів про осла поставленого замість людини, — поставленого не для жертви в старі часи, а на експертизу в судовій справі. Звичайно, справжнім ученим, як проф. Троїцький, Коковцов, Тихомиров та Мазе не було чого з таким експертом робити. В їхніх докладах перед судом усі оті страшні слова, як „каббала“, „гемара“, „агад“, „загар“, „число 13“, якими силкувався напустити туману Пранайтис, позбулися всякої містичної накривки й стали на своє правдиве місце. Справжня експертиза в цілому довела, що ні все єврейство, ні поодинокі секти християнської крові не вживали і не вживають та що смерть Ющинського жалним чином не була ділом рук фанатичного релігійно єврея. Коли свідки виправдали цілком Бейліса, то експерти виправдали єврейський народ, якого увесь час обвинувачення тягло на лаву злочинців разом з Бейлісом.

І чудне діло — як найтяжчих ударів завдали обвинуваченню їхні ж свідки, так само їхні ж експерти зовсім порвали те сільце, що так пильно плів прокурор разом з д. Шмаковим та Замисловським. Як-раз Сикорський та Пранайтис до решти підкопали обвинувачення. Вони внесли в судову залу сміх, то-б то найкращу зброю проти всяких забобонів. Сміхом над експертами обвинувачення зруйновано до останку криваву легенду. Це почуває обвинувачення, бо не дурно ж з уст усіх трьох завзятих ритуалістів зірвалося вже, що їм, коли по правді говорити, нема чого робити вже в процесі. Мрець, якого виволокли з могили, аж просить, щоб його знов пустили на своє місце й дали йому спокій на віки...

Сергій Єфремов.

Експертиза.

З судової залі.

Закінчилася друга стадія того світового непорозуміння, що зветься справою Бейліса. Перед судом пройшли експерти, яких викликано, щоб на підставі наукових даних вияснили це ясне, як світ, і разом так тяжко заплутане пересудами, забобонами, темнотою і просто несовітністю людською діло.

Експерти-не свідки. Вони говорять не про те, що сами бачили, а про те, як наука дивиться на ті або інші зъявища та події. Тим часом обвинувачення весь час намагалося зіпхнути експертів на стежку посвідчення і, на жаль, де кого справді таки спокусило забути про наукову об'єктивність та виступити з такими думками, яких ніяка наука піддержувати не може, в яких справжня наука й не почувала. Характерно, що деякого з експертів, напр., комичної пам'яті патера Пранайтиса, навіть сам Замисловський, не раз, забувши, звав „свідком“. Так, це справді був свідок обвинувачення, найгірший з усіх свідків, нетямущий, темний, забобонний і пристрасний.

Такі посвідчення, замість голоса науки, почалися ще з судово-медичної експертизи. Проф. Косоротов та доктор Туфанов перші внесли те, чого не мали права вносити в експертизу, намагаючись стати свідками на користь обвинувачення. Так, їх страшенно кортіло довести, що нещасного Ющинського спеціально мучено, що з його виточено всю кров, що це тільки й було метою душогубства. Проф. Косоротов заявив навіть, ніби між першими й останніми ударами був якийсь